

príbeh '22

PRÍBEH UKRAJINSKÉHO KOMUNITNÉHO CENTRA V MARTINE

... a uprostred toho všetkého sa oni – utekajúci – ocitajú v našom meste;
a títo cudzinci sa stávajú našimi a naše mesto začína dýchať na modro **žlté**

PRÍBEH '22

UKRAJINSKÉHO KOMUNITNÉHO CENTRA V MARTINE

Koncom februára 2022 sa zmenil svet. Ukrajinský svet sa začal ocitať v troskách deštrukcie.

A zmenil sa aj náš svet, keďže len pár stoviek kilometrov od našich domov padajú bomby, zomierajú nevinní, a vojnový konflikt vyháňa celé rodiny z ich domovov.

Väčšina z nich dúfa, že sa čoskoro vráti naspäť; avšak rýchlo zisťujú, že ich obydľia sa v mnohých prípadoch zmenili na ruiny a oni sa už nemajú kam vrátiť.

Už takmer rok žijú v strachu o svojich blízkych, ktorí ostali na Ukrajine; nemôžu spať lebo manžel či starí rodičia, ktorí ostali doma, možno túto noc neprežili bombardovanie. Netrpezlivo a v sklúčení čakajú na správy, či sú ich blízki dnešný deň v bezpečí.

A uprostred toho všetkého sa oni – utekajúci – ocitajú v našom meste; a títo cudzinci sa stávajú našimi a naše mesto začína dýchať na modro-žltó.

TOMÁŠ GULÁN

Učiteľ náboženstva a hudby na Evanjelickej spojenej škole, a tiež koordinátor školských sociálnych programov. Štatutár občianskeho združenia MARTinklúzia, ktoré sa zameriava predovšetkým na terénnu prácu s rómskou komunitou. Od septembra 2022 Komunitný koordinátor pre región Turiecpre Medzinárodnú organizáciu pre migráciu. V Komunitnom centre má na starosti koordináciu aktivít centra, komunikáciu so štátnou správou a finančné zabezpečenie humanitárnej pomoci.

Toto je príbeh tých, ktorí sa rozhodli týmto našim odídencom podať pomocnú ruku. Nielen jednorazovo, ale snažia vytvoriť z nášho mesta aj ich mesto; z našich škôl aj ich školy; z našich firiem aj ich zamestnanie. Je mi ctou zoznámiť vás s príbehom Ukrajinského komunitného centra v Martine. Toto komunitné centrum nie je iba miestnosťou, ale je živým organizmom; existuje iba vďaka ľuďom, ktorí ho robia tým, čím je. Je spojením ľudí dobrej vôle, ktorí z neho robia nový domov pre našich odídencom.

Dovoľte mi vyspovedať ľudí dobrej vôle, ktorí vdýchli život Ukrajinskému komunitnému centru v Martine. Menovite...

Spomeňte si, čo sa dialo v prvých dňoch po vypuknutí konfliktu na Ukrajine. Čo ste prežívali a čo sa dialo v Martine? Ako a kto ste sa dali dohromady?

Nik z nás si až do konca februára 2022 nedokázal ani len predstaviť, že budeme stáť čelom takejto situácii. Okamžite po vyostrení situácie sa ukázalo, že naša krajina sa stále vie zomknúť a pomôcť, veď prvotné zbierky humanitárnej pomoci boli ozaj veľkých rozmerov. Obrovské množstvo ľudí bolo pripravených a ochotných bezodkladne podať pomocnú ruku. V našom združení (Matka a dieťa Turca) sme takmer okamžite vedeli, že musíme pomôcť tiež.

Už v ten prvý víkend po vypuknutí konfliktu mi volala Majka Ondráčková (o.z. Wings Forever) a hovorili sme o možnostiach pomoci. Vedeli sme, že mesto Martin zvoláva krízový štáb, preto sme s Tomášom Gulánom (o.z. MARTinklúzia a Evanjelická spojená škola) hneď kontaktovali krízového manažéra mesta. A tak sme ja, Majka a Tomáš boli zrazu v centre diania.

PETRA PIRŠELOVÁ

Vedúca ekonomického úseku v Evanjelickej spojenej škole v Martine a zároveň predsedníčka občianskeho združenia Matka a dieťa Turca. Evanjelická spojená škola je školou, pre ktorú pomoc druhým je významnou hodnotou, k pomoci vedie aj svojich

žiakov a ktorí aktívne dobrovoľnícky pomáhajú v Komunitnom centre. Občianske združenie Matka a dieťa Turca pomáha deťom, mamám, rodinám v neľahkých životných situáciách, najmä cez spoluprácu s inštitúciami (nemocnicami, školami, domovmi sociálnych služieb...). Sme zakladajúcou organizáciou, ktorá stála na počiatku vzniku Komunitného centra a stále sa participujeme na pomoci ukrajinskej komunite v našom regióne.

Aké boli vaše „predstavy a plány“ o možnej pomoci pre Ukrajincov?

Hneď prvé dni a týždne ukázali, že nosiť humanitárny materiál na hranice nedáva veľký zmysel, že čoskoro budú pohraničné obce a mestá plné materiálu rôzneho typu. Zhodli sme sa, že najefektívnejšie pre naše možnosti bude, keď budeme pomáhať tu v regióne. Že ľudia z Ukrajiny skôr či neskôr budú aj u nás.

Trvalo to len dva alebo tri týždne, a už sme tu mali prvých odíencov, do mesiaca ich bolo viac ako 100 a za ďalších pár týždňov sa počet vyšplhal na 300, a v priebehu apríla tu v regióne Turca už bolo viac ako 500 odíencov.

Každý týždeň sme sa stretávali na krízovom štábe mesta aj okresu, a zistili sme, že naša ponúknutá pomoc je potrebná omnoho viac, ako sme si predstavovali. Potreba pomoci bola naozaj veľmi veľká; pôvodne sme chceli pomôcť tým, čo ako občianske združenia vieme robiť najlepšie, totiž vytvoriť bezpečný priestor pre stretávanie sa mamičiek a detí, nejaké voľnočasové aktivity a priestor pre rozhovory a socializáciu. Avšak bolo treba distribuovať humanitárnu a materiálnu pomoc, dostať prvé deti do škôl, sprostredkovať možnosť ubytovania a začať zháňať príležitosti na zamestnanie sa.

Doslova non-stop nám všetkým zvonili telefóny, ľudia chceli pomôcť, mnohí mali už ukrajinské rodiny aj u seba doma, no nevedeli, ako sa pohnúť ďalej; ako s vybavením základných dokumentov, kde zohnať základné vybavenie, čo vlastne teraz majú robiť. Nevedel to nikto; a my sme boli akýsi styčný most medzi pomáhajúcimi, úradmi, darcami a odíencami.

Aký bol prvý kontakt s ukrajinskými odídencami v Martine? Kedy, kde, a s akým cieľom?

Prvý kontakt bol cez ľudí, ktorí sa ako dobrovoľníci vrátili z hraníc, aj s ukrajinskými rodinami. Bolo nám jasné, že treba začať koordináciu, lebo nik z nich nemal adekvátne informácie.

Prvý väčší kontakt s ukrajinskou komunitou v regióne bol facebookový.

Všetkým z nás troch sa neustále ozývali ľudia z regiónu, že ako môžu prispieť k pomoci. Niektorí chceli pomôcť, viacerí už mali Ukrajincov u nich doma. Vedeli sme, že sa musíme "zosieťovať", že musíme o sebe navzájom vedieť.

S pomocou šikovných mladých

dobrovoľníkov (konkrétne mojej dcéry) sme založili Facebookovú skupinu Ukrajinci v Turci. To bol skvelý krok. Takmer okamžite počet skupiny rástol geometrickým radom.

Hneď v prvé dni sme oslovili miestne úrady, ale oni o žiadnych utečencoch v našom regióne nevedeli. Nemali náš nástroj, ktorým bola FB skupina a osobný kontakt s aktivistami a dobrovoľníkmi, z ktorých sa viacerí vrátili domov z hranice aj s dočasnými hosťami z Ukrajiny. Tak sme sa rozhodli dostať ich všetkých na jedno miesto.

Pomohla nám Evanjelická spojená škola. A tak sme v jednu nedeľu v polovici marca usporiadali prvé stretnutie Ukrajincov v Turci. Nik nevedel, kto príde, koľko ich bude. Tu už prišli aj zástupcovia mesta, polície a Okresného úradu. Prišlo okolo 150 ľudí. Boli to ľudia vystrašení, ale odhodlaní. Prevažne ženy a deti. Každému z nich už pomáhali iní dobrí ľudia z nášho regiónu.

Už o týždeň sme zorganizovali ďalšie stretnutie, na ktorom sme už distribuovali prvú zbierku materiálnej pomoci. Vonku sa ešte len začínala jar, a títo ľudia k nám prišli len s tým, čo dokázali odniesť v holých rukách.

Následne, vďaka rodičom našich žiakov, sme po jarých prázdninách mohli privítať šesť ukrajinských detí v našej škole.

Tri občianske združenia, ktoré sa síce poznali, no na žiadnom projekte doteraz priamo nespolupracovali. Aká bola vaša vtedajšia predstava? Ako ste sa dostali do spolupráce s mestským a okresným úradom?

Poznali sme sa, vedeli sme o sebe. Viackrát sme sa v minulosti stretli, ale spoločný projekt sme nemali. Prvé, čo sme si vtedy všetci traja povedali bolo, že nebudeme riešiť stravu a strechu nad hlavou. Chceli sme pomáhať v tom, aby sa odídeni začlenili do spoločnosti. Boli sme ochotní v krízových centrách variť čaj a pomáhať deťom tráviť čas, komunikovať s matkami o tom, čo im treba.

Pamätám si, ako sme prvýkrát sedeli s Tomášom u krízového manažéra mesta Martin. Už predtým ho kontaktovala Majka. Povedal, že čakajú 700 ľudí a majú pre nich pripravené deky v počte 150 kusov, balené croissanty a džúsy. Pochopili sme, že ani téme jedla a strechy nad hlavou sa nevyhne. Jednoducho to nebola situácia, ktorú by niekto očakával.

Ponúkli sme, že urobíme zbierku, pretože s Tomášom máme cez Evanjelickú spojenú školu dosah na cca 2000 ľudí ochotných a pripravených pomôcť. Úrady pochopili, že sme silní partneri, a že si vieme navzájom pomôcť. Veľmi rýchlo sme to pochopili aj my, že bez spolupráce to nepôjde. Že dobrovoľníci a štátne úrady musia spolupracovať. Určite na všetkých stranách boli aj negatívne emócie spôsobené hlavne z tej frustrácie, že nevieme, čo je potrebné, nevieme, či dokážeme pomôcť a či to zvládneme...

Následne sme dostali do správy dva krásne priestory, ktoré využívame vďaka mestu Martin (šatník v budove kina Moskva) a vďaka Okresnému úradu (Ukrajinské komunitné centrum na Mudroňovej ulici 45) doteraz. Neskôr sa pridalo centrum v Turčianskych Tepliciach.

V čom je rozdiel medzi jarnými mesiacmi, keď všetci pracovali a dobrovoľníci v akejsi eufórii, a ako energiu udržiavate počas tých takmer 300 dní fungovania Komunitného centra?

Bola to naozaj veľká výzva. Ja, Tomáš aj Majka sme sa prvé týždne prestali venovať práci (za čo ďakujeme svojim zamestnávateľom) a mali sme celé dni telefóny na uchu. Takto asi v tom čase fungovalo mnoho dobrovoľníkov. Ale aj mnoho úradníkov, ktorí zrazu čelili novej situácii a ich bežná práca zostala stáť. Mali sme mnoho dobrovoľníkov v centre. Mali sme jasnú predstavu, ako budeme pomáhať a čo máme robiť, avšak realita bola do značnej miery odlišná od našich predstáv a doterajších skúseností; prívál odídencov nás postupne dostával do obrazu.

Ukrajinci sú v mnohých aspektoch iní, ako sme zvyknutí s našimi ľuďmi v bežných situáciách. Boli sme prekvapení, že s nami odmietali komunikovať. Prišli so sklonenými hlavami, ostýchavo si vzali potrebné potraviny a hygienu, a bez pozdravu odchádzali preč. Dokonca nekomunikovali ani medzi sebou navzájom. Vôbec neprejavili iniciatívu pomáhať si navzájom. My sme pomáhali im, ale oni boli jeden pre druhého konkurenciou. Potom sme to pochopili. Nemôžeme sa čudovať, veď matkám išlo o prežitie ich detí. Naše predstavy o pomoci a realita potreby pomoci sa často líšili. Dodnes sa nevieme vcítiť do ich kože. Vieme len, že robíme, čo je potrebné.

Na začiatku bolo naozaj veľa ľudí, ktorí chceli pomáhať. Teraz ich je menej, ale sú. Centrá fungujú, stále vydávajú materiálnu pomoc. Zabezpečujeme rôzne aktivity: šitie, jazykové kurzy, výlety, kurzy práce s počítačom... A energiu, tú si dávame navzájom. Či už my dobrovoľníci, alebo vzájomne s Ukrajincami. Každý, kto pomáha vie, že samotná pomoc je zhmotnená energia.

Od Okresného úradu ste dostali k dispozícii priestor kde sídli Komunitné centrum, a v sklade v SIM-e bolo na konci zimy naukladaných šesť tatroviek plných prvej vlny materiálnej zbierky od Martinčanov. Ako ste to logisticky zvládli a kto pomáhal s dopravou a triedením?

Množstvo pomoci, ktoré Slováci hneď na začiatku konfliktu poskytli, bolo skutočne ohromujúce. Za poskytnutú pomoc veľmi ďakujeme Armáde Slovenskej republiky, ktorí nám v začiatkoch neustále privádzali humanitárnu pomoc a organizovali humanitárne zbierky. V čase, keď som sa pripojila k iniciatíve pomoci Ukrajinským odídencom, bola väčšina humanitárnej pomoci sústredená v areály SIM-u. Vtedy nám dlhodobo veľmi pomohla firma ECCO, ktorej zamestnanci nad rámec svojich pracovných povinností triedili a dovážali potraviny a hygienické potreby zo skladu do

Komunitného centra. To bolo obdobie, kedy sme každý týždeň vydali materiálnu pomoc viac ako 600 ľuďom.

Vďaka prednostovi okresného úradu, Vladimírovi Polakovičovi, sme dostali kľúče od priestoru Okresného úradu a mohli začať s prípravou Komunitného centra. Z ECCO-a to boli to pani Kurhajcová a pán Moravčík pod vedením pána riaditeľa Milana, a Tete Piršelová, ktorí pomáhali zariadiť a logisticky spustiť Komunitné centrum. Majke Ondráčkovej sa podarilo zohnať zdroje od DS Smith a mohli sme centrum zariadiť aj nábytkom a kaviarenským a detským kútkom.

IVANA SÚKENÍKOVÁ

Vo svojom občianskom živote sa venuje podnikaniu spolu so svojim manželom.

Taktiež je členkou občianskeho združenia Matka a dieťa Turca, ktorého cieľom je vytvárať lepšie podmienky na život pre tých, ktorí to najviac potrebujú. Do Komunitného

centra sa dostala ešte v jeho začiatkoch, kedy pomáhala organizovať dobrovoľníkov a materiálno-technickú pomoc. V súčasnosti zastrešuje Komunitné centrum a Šatník, kde sa stará o príjem materiálnej pomoci a jej následné odovzdávanie.

Prichádzali firmy, prichádzali jednotlivci, ale bolo treba zabezpečiť každodenný výdaj a dopĺňanie mínajúcich sa zásob. Kto a ako vtedy pomohol a ako zabezpečujete každodenné fungovanie Komunitného centra?

Komunitné centrum od svojho začiatku funguje vďaka obetavej pomoci veľkého množstva dobrovoľníkov a darcov. Veľká vďaka patrí dobrovoľníkom a organizáciám, ktorí nám pomáhajú neprestajne až do tohto momentu a práve vďaka nim môže centrum naďalej pomáhať. Menovite sú to Evanjelická spojená škola, Nadácia kresťanského vzdelávania, ZŠ s MŠ A. Bernoláka, Jesseniova lekárska fakulta, o.z. Adra a množstvo pravidelných darcov, ktorých veľmi radi pravidelne vidíme v priestore Komunitného centra.

Veľká pomoc prišla aj od Medzinárodnej organizácie pre migráciu (IOM) vo forme nepotravinovej pomoci. Opakovane dodali hygienické potreby, a tiež materiálne zabezpečenie pre internát. IOM tiež pomáha pri právnej asistencii pre Ukrajincov, ktorí potrebujú pomôcť s vybavením dokladov, zdravotnými ťažkosťami, či akoukoľvek právnou a legálnou asistenciou.

Následne prišla potreba a ponuka druhého priestoru, tzv. Šatníka. Kto pomohol s rozbehnutím priestoru na výdaj šiat, obuvi a domácich potrieb? Ako funguje práca Šatníka dnes?

Priestor Šatníka, ktorý sa nachádza v budove Kina Moskva, sme dostali do používania od Mestského úradu Martin. V jeho začiatkoch nám boli veľkou oporou spoločnosti ECCO a Humana, ktoré nám pomohli vytvoriť ideálne podmienky na jeho spustenie. Celé zariadenie šatníka máme od Humany dlhodobo zapožičané a pomáhali tiež s triedením darovaných vecí a logistikou.

V súčasnosti je tak šatník k dispozícii každému, kto ho potrebuje, a dopĺňaný je pravidelnými zbierkami šiat, obuvi a rôznych domácich potrieb od dobrovoľných darcov. Rukami nám tam prešlo aj množstvo matracov, bicyklov, kočíkov, hračiek,

športových potrieb, aj školských pomôcok; v prvých týždňoch bol najväčší dopyt, okrem základného oblečenia a spodného prádla, hlavne po kuchynskom riade a príboroch. Tí ľudia sem naozaj prišli iba s jednou igelitkou v ruke a zrazu sa z nich stali úplní bezdomovci odkázaní na úplne základnú pomoc.

Ako sa Šatník darí držať stále plný?

Materiálnu pomoc do Šatníka pravidelne donášajú mnohí darcovia, či už jednotlivci alebo aj školy. Výzvy na materiálnu pomoc vyhlasujeme na sociálnych sieťach, mnohokrát nás však kontaktujú samotní darcovia, ktorí sú pripravení pomôcť. Hlavne s detským oblečením nie je zásadný problém, naše deti z vecí po jednej sezóne vyrastú, takže je oblečenia dostatok. Problémom sú skôr veci pre pubertákov, ktorým noha rastie a väčšie čísla tenisiek sa k nám až tak často nedostanú.

Veľmi nám pomohol podnikateľský sektor, ktorý dlhodobo zabezpečuje zdroje na ukrajinské dievčatá, ktoré v Centre aj v Šatníku pracujú na čiastočný úväzok. Tak sa nám podarilo nielen pomôcť štyrom ukrajinským ženám nájsť si prácu a príjem, ale tiež prelomiť komunikačnú bariéru medzi nami a odídcami, ktorí si prichádzajú pre pomoc.

Najväčšia skupina ukrajinských odídcov je ubytovaná na internáte Spojenej školy. Čo boli najväčšie výzvy pri prvej vlne odídcov?

V marci - apríli na internáte Spojenej školy bývalo do 165 odídcov. Prichádzali z hraníc vo veľkých skupinách. To bola tá úplne prvá vlna, ľudia boli vystrašení, unavení z dlhého čakania na hranici a z neistoty, kde sa vlastne po úteku zo svojej vlasti ocitnú.

Po ubytovaní sa uzavreli a nechceli vôbec nikoho vidieť, bolo ťažké si k nim nájsť cestu. Vyklopkávala som na každé dvere, ale málokto otvoril. Bolo potrebné ich informovať o našom Komunitnom centre, o pomoci, ktorú môžu dostať od štátu a o všetkých príležitostiach, ktoré majú

MARIANA ALJOU

Prekladateľka, z/do ukrajínčiny, ruštiny, pomoc úradom (úrad práce a sociálnych vecí, matrika, súd pri práci s Ukrajincami), výpomoc v Komunitnom centre, organizácia voľného času pre dôchodcov, psychologické a zdravotníckej pomoci pre ukrajinských odídcov, koordinácia kurzov slovenčiny a programovania pre začiatočníkov.

v meste na ako-tak plnohodnotný spoločenský život.

Zamestnanci z Úradu práce a sociálnych vecí prichádzali priamo na internát aby informovali túto veľkú skupinu, ktorá sa v meste ešte neorientovala, všetko bolo treba prekladať, vysvetľovať slovenský sociálny systém, ktorý sa menil ako sa menila situácia, a ani my sme často nedostávali informácie, ani zamestnanci Úradu práce často nevedeli, ako budú veci nasledujúci týždeň či mesiac fungovať. Bolo potrebné pomáhať pri vyplňovaní formulárov - nezabúdajme, že tu bola jazyková bariéra.

Prichádzali tiež dobrovoľníci - medici - študenti 5. a 6. ročníka Jesseniovej lekárskej fakulty, pomáhali orientovať sa v zdravotníckom systéme. Ľudia z Ukrajiny potrebovali absolútne všetko - od šálky, lyžičky, hygienických potrieb, potravín, až po základné lieky a lekársku starostlivosť, alebo aspoň prehliadku. V prvom rade potrebovali niekoho, kto im rozumie, kto sa s nimi dokáže stotožniť. V Komunitnom centre našli všetko potrebné, dostali potrebné informácie, vypočuli sme ich, vytvorili sme pre nich priestor, aby sa tu mohli cítiť (takmer) ako doma.

V čom sa zmenila skupina ľudí ubytovaných na Internáte? V čom je rozdiel medzi tými ubytovanými v domácnostiach a životom na Internáte?

Internát je špecifický, je tu veľká ukrajinská komunita, ktorá sa akosi sama izolovala. Je tu sociálne znevýhodnená vrstva, máme zdravotne ťažko postihnutých občanov, ktorí tu však majú svojich rodinných príslušníkov, ktorí sa o nich starajú, máme veľa dôchodcov, mamičky s malými deťmi.

Výhodou pre nich je, že na Internáte majú zabezpečenú 3x denne stravu, internet; okresný úrad s pomocou Medzinárodnej

organizácie pre migráciu (IOM) zabezpečil na každé poschodie televízor, chladničku, práčku a sušičku. Negatívom tejto starostlivosti je, že ľudia tu ubytovaní akosi necítia potrebu vyjsť z komfortnej zóny svojej komunity, na ktorú si zvykli a kde im rozumiejú. Preto vznikla potreba ich vytriahnuť von z ich "domčeka", ukázať, že reálny život existuje aj mimo Internátu.

Ako sa vám darí zapájať túto sociálne a sociologicky výnimočnú skupinu so „bežného“ života? Kto im pomáha a pripravuje program?

V prvom rade je potrebné sprostredkovať im informáciu o našich podujatiach a aktivitách, o možnostiach, ktoré pre nich pripravujeme. Intenzívne, okrem osobného kontaktu, využívame skupiny na sociálnych sieťach - na Facebooku a aj na Telegramu, keďže túto sociálnu sieť používajú Ukrajinci najčastejšie.

Už niekoľko mesiacov spolupracujeme s Ligou za duševné zdravie, ktorá zamestnáva ukrajinských psychológov v Žiline. Začiatky boli ťažké, ale už vidno pokrok. Spočiatku prevažovali komentáre typu: "aj tak od vás nič nedostaneme, tak my radšej ideme preč." Dnes je situácia úplne opačná. Naše "ukrajinské babičky", ako ich voláme, sa tešia na pravidelné stretnutia. Prvé stretnutia s psychológmi z Ligy boli na Internáte, teraz už máme piatkové posedenia pri čaji s tvorivými dielňami v Komunitnom centre, na ktoré prichádzajú nielen obyvatelia Internátu, ale aj dámy z okolitých dedín. Na Internáte pracujú

psychológovia individuálne, hlavne s imobilnými obyvateľmi a deťmi.

Veľmi pekne sa rozbehla spolupráca so Zuzkou Kmeťovou a jej projektom Takto sa to podarí, naše ukrajinské babičky sa veľmi radi stretávajú so svojimi rovesníkmi a tie stretnutia sú vždy veľmi milé a srdečné; tieto aktivity sa dejú aj v priľahlých obciach pri Martine, takže ukrajinskí dôchodcovia majú možnosť spoznať aj okolie.

Začínáme tiež spoluprácu s občianskym združením EQUITA, ktorí ponúkajú lekárske služby pre ukrajinskú komunitu, a tým pomáhajú skvalitniť a hlavne uľahčiť prístup ku zdravotníckej pomoci.

A úplne najnovšie, v spolupráci so žilinskou Ukrajinskou spilkou, ponúkame kurzy slovenského jazyka. Aktuálne máme početnú skupinu na internáte Spojenej školy, ďalšiu plánujeme v Tepliciach. Vďaka pánovi riaditeľovi Zanolitovi máme k dispozícii učebňu v priestoroch Spojenej školy, aj priestory a podporu všetkých aktivít, ktoré organizujeme na internáte.

Okrem Martina sú ukrajinskí odídenci aj v iných častiach Turca. Aká je situácia v Turčianskych Tepliciach a okolí? Akú pomoc a od koho dostávajú tam? Sú do distribúcie pomoci zapojení aj samotní ukrajinci?

Vedeli sme, že ukrajinskí odídenci sú okrem Martina ubytovaní aj v Turčianskych

Tepliciach a okolitých obciach. Preto po spustení centra v Martine sme sa rozhodli, že skúsime priblížiť pomoc aj ľuďom, ktorí boli ubytovaní v Tepliciach a okolí a oslovili sme ľudí a následne tiež zástupcov mesta a okresu v Tepliciach s výzvou na spoluprácu.

Všade sme sa stretli s ochotou pomôcť, ďakujeme mestu Turčianske Teplice za nezištné poskytnutie priestorov pre Komunitné centrum, okresnému úradu za spoluprácu a poskytnutie výdatného balíka potravín a základnej drogerie pre odídcov.

Samozrejme tiež všetkým darcom a prispievateľom. A v neposlednom rade celému Teplickému tímu dobrovoľníkov, ktorý to celý čas ťahá, teda konkrétne Zuzke + Zuzke za slovenskú stranu a Oľge a Kati za ukrajinskú stranu.

V čase spustenia sme počítali, že v regióne Horného Turca sa nachádza približne 120 dospelých a detí; v centre týždenne poskytujeme pomoc pre cca 30 ľudí.

Z ostatných aktivít: v spolupráci s vychovateľkami a študentkami Spojenej pedagogickej školy sme zrealizovali oslavu Dňa detí. Po skončení letných prázdnin sme už ďalšie aktivity nerozbíhali, pretože sme vedeli, že poskytnuté priestory máme len dočasne a aktuálne hľadáme nové. A keďže čakáme, že aj do našich končín dorazí nová vlna odídcov, tentokrát utekajúcich pred zimou a tmou, je táto téma dosť aktuálna.

MAREK ONDRÁČEK

Štatutárny zástupca združenia WINGS FOREVER, o.z.. Iniciátor a spoluorganizátor Komunitného centra v Turčianskych Tepliciach. V pracovnom živote riaditeľ spoločnosti Teplico, s.r.o., zaoberajúcou sa výrobou a dodávkou tepla pre Turčianske Teplice.

ZUZANA KRAMARČÍKOVÁ

Učiteľka 1.stupňa na Základnej škole Jána Kollára v Mošovciach a školská špeciálna pedagogička. V osobnom i pracovnom živote sa zapája do rôznych charitatívnych a dobrovoľníckych aktivít. K pomáhaniu a dobrovoľníctvu vedie aj svojich detských zverencov cez

rôzne typy školských projektov, motivuje k angažovanosti sa vo svojom prostredí. V Komunitnom centre Turčianske Teplice hľadá možnosti spolupráce, stará sa o výdaj materiálnej pomoci a rôznorodé aktuálne potreby ukrajinskej komunity.

Hlavným cieľom Komunitného centra bolo vytvárať príležitosť pre rodiny, maminky a deti, aby mali možnosť socializácie a bezpečného priestoru. Čo ste robili/robíte, aby ste im ponúkli túto príležitosť?

Od prvých dní som myslela na mamy, ktoré sa ocitnú samé v cudzej krajine, v cudzom prostredí. Rozmýšľala som, čo by pomohlo v takejto situácii mne. Pre mňa by to bolo určite miesto, kde dostanem pomoc, a kde ma "domáci" prijímú a hlavne kde sa ja a moje deti budeme cítiť bezpečne.

Za najväčšie riziko som považovala izoláciu v cudzej krajine, kedy človek zostáva sám bez pomoci.

Od prvých dní sme sa začali sieťovať, je to už spomínaný telefonát s Petkou na tému, že Martin prijme 700 ľudí, hlavne mamičiek s deťmi. A čo pre ne urobíme?! Následne som vytvorila dotazník a oslovila známych aj iné organizácie, ktoré sa venujú rodinám s deťmi a boli by ochotné otvoriť svoje priestory aj rodinám z Ukrajiny. Naše združenie je aj členom slovenských a medzinárodných organizácií, takže sme aj v tomto prostredí otvorili tému Pomoc Ukrajine - no a zistili sme, že spolu dokážeme viac - či už výmenou skúseností, alebo získaním grantov, zameraných hlavne na zaradenie ľudí do bežného

života. na začiatku a teraz mi dodáva energiu celý náš tím a myslím, že všetci robíme čo najlepšie vieme a navzájom sa podporujeme. Aj za toto ďakujem.

A ako sa hovorí. „Zlo rastie vtedy, keď veľa dobrých ľudí neurobí nič.“

MÁRIA ONDRÁČKOVÁ

Riaditeľka školy angličtiny Helen Doron English v Martine, dobrovoľníčka združenia WINGS FOREVER, ktoré sa zameriava na vzdelávacie programy a zmysluplné aktivity pre deti a mládež, členka predstavenstva organizácie AFS Intercultura Slovakia, ktorá sa zameriava na medzinárodné interkultúrne

programy pre mládež. V Komunitnom centre má na starosti sieťovanie a komunikáciu s partnermi a donormi, voľnočasové aktivity a vedenie hodín slovenčiny a angličtiny v ukrajinskej škole.

života.

Konkrétne v našom centre sme vybavili detský kútik a súbežne s materiálnou pomocou sme organizovali aj aktivity pre rodiny s deťmi. Toto mám v mysli stále - čokoľvek robíme, musí to byť aj priateľské rodinám s deťmi, dôstojné, pekné a bezpečné. S odstupom času môžem povedať, že toto bola aj moja osobná reakcia na tragédiu, čo sa stále odohráva na Ukrajine: Urobiť niečo, vyvážiť to zlé je spôsob ako sa osobne vyrovnáť s bezmocnosťou, že priamo za hranicami máme vojnu, trpia ľudia a nevieme to zastaviť. Práve toto mi dodávalo energiu

Najnovšou aktivitou je spustenie ukrajinskej malotriedky v priestoroch Wings. Aké sú prvé dojmy a ciele tohto projektu? V čom sú tieto deti iné, výnimočné, oproti iným ukrajinským deťom, ktoré sa učia na slovenských školách?

Zatiaľ nám táto skupina funguje iba pár týždňov a veľmi rýchlo sme sa skamarátili. Ja som sa kedysi učila ruštinu, tak sa vieme pekne dorozumieť pomocou 3 jazykov. Naším cieľom je, aby sa deti učili vo väčšej skupine, aby spolu komunikovali, hrali sa a stretávali sa s ľuďmi aj mimo svojej sociálnej bubliny. Za ten čas môžu byť aj rodičia spokojní, že o deti je dobre postarané. Deti postupujú podľa svojho ukrajinského programu, s ktorým im pomáhajú učiteľky Tatiana a Júlia z Ukrajiny. S nami sa učia po slovensky, spoznávajú aj našu kultúru. Doobeda sa im venujeme v priestoroch našej školy a poobedie sa zapájajú do aktivít v Školskom klube detí na Evanjelickej škole a v Komunitnom centre.

Ukrajinské deti v slovenských školách vedia určite lepšie slovensky, a okrem učenia zažívajú aj veľa "prestávkových" aktivít. Počas pandémie sme určite všetci pochopili, že škola nie je len o učení sa podľa vzdelávacieho programu, ale aj o učení sa sociálnych zručností. Preto v tomto projekte sme sa zamerali na deti, ktoré školskú dochádzku ešte len začínajú, no rodičia ich nechali v sociálnej izolácii len na online hodinách. Veľmi cítim zo správania detí, akú veľkú depriváciu majú, ale tiež veľké pokroky, ako rýchlo zažiaria v konečne „normálnom“ prostredí svojich rovesníkov a milých učiteliek.

Veľkou časťou aktivít Komunitného centra boli spoločné aktivity zamerané na prelomenie bariér a spoznanie okolia. Čo konkrétne ste skúsili, ako to vyšlo, a aký v tom vidíš význam?

Takmer od začiatku fungovania centra sme cítili potrebu nielen materiálnej pomoci, ale hľadali sme aj spôsoby ako ukrajinské rodiny zapojiť do aktívneho života v meste a okolí. Spoločne sme navštívili ZOO v Bojniciach,

ZUZKA KUBÍKOVÁ

Študentka Právnickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. Členka občianskeho združenia MARTinklúzia.

Od leta 2022 aktívne zapojená do plánovania a organizovania aktivít v Komunitnom centre.

Od októbra Komunitná mediátorka pre región Turca pre Medzinárodnú organizáciu pre migráciu (IOM). V komunitnom centre plánuje a organizuje aktivity pre deti, mládež a rodiny.

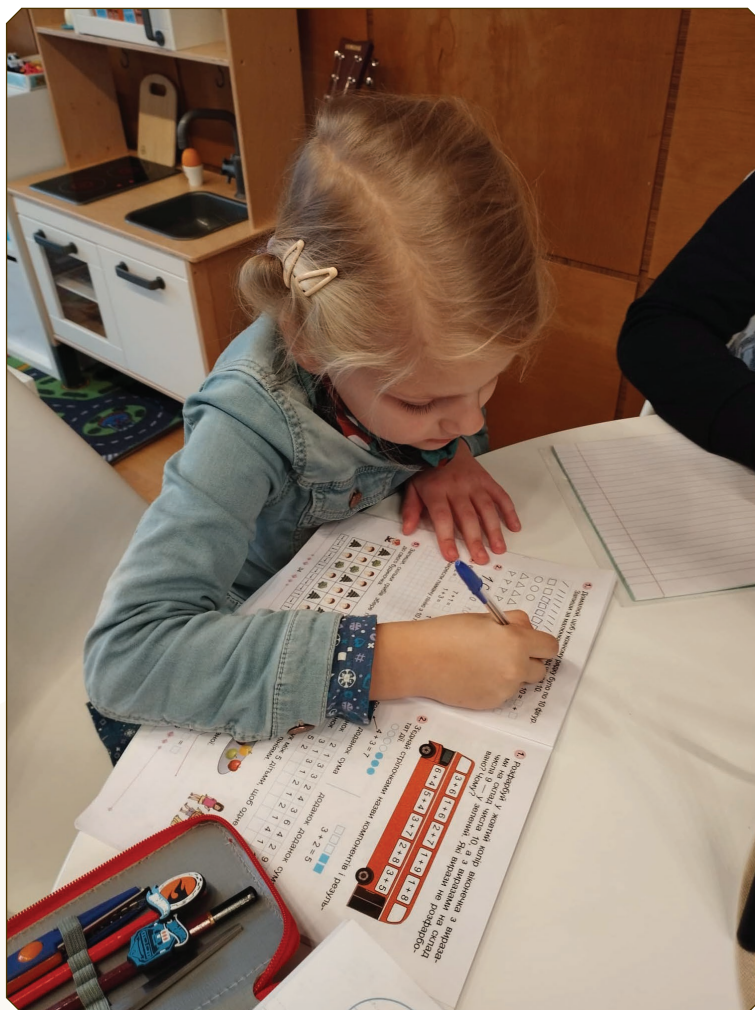
hrad Strečno, Šútovský vodopád a absolvovali sme mnohé výlety, ktoré pomohli odídencom spoznať okolie, v ktorom momentálne trávajú svoj čas. Zároveň sú to aktivity, ktoré bežne spolu rodiny zažívajú a verím, že sme tým priniesli do ich ťažkej situácie aspoň kúsok "normálnosti". Viac ako 50 detí sa cez prázdniny zúčastnilo dvoj-týždňového denného detského tábora s vyučovaním slovenčiny a s 20-timi slovenskými a ukrajinskými tínedžermi sme strávili spoločne tri dni na tábore na Čremošnom. Do budúca plánujeme deťom a tínedžerom darovať počas Vianoc darčeky vo forme zážitkov, plánujeme sa ísť spolu korčuľovať, do kina, na sánkovačku, na vianočné trhy.

Najčastejšie pozabúdanou skupinou sú tínedžeri. Máte nejaký program aj pre túto vekovú skupinu?

Spúšťame program pod medzinárodnou organizáciou DofE, cena vojvodu z Edinburghu. Je to rovesnícky „buddy program,“ kde sa slovenskí tínedžeri stanú partákmi ukrajinským tínedžerom a trávajú spolu čas. Práve v týchto dňoch sme mali prvé stretnutie a mladí si už stihli vytvoriť kamarátske väzby a mali spolu veľa zábavy. Cieľom programu je, aby mladí Ukrajinci, ktorí majú veľkú potrebu budovania vzťahov a rovesníckych väzieb, neboli osamotení, ale aby mohli lepšie a priamejšie zapadnúť medzi svojich slovenských rovesníkov a nájsť si širší kruh priateľov.

V Komunitnom centre ponúkate pravidelné aktivity – tvorivé dielne, a pod. V čom vidíte posun u detí, ktoré sa týchto pravidelných aktivít zapájajú? Ako ste na tom so slovenskými dobrovoľníkmi a animátormi?

Skoro od začiatku fungovania centra organizujem tvorivé dielne spolu s dobrovoľníčkou Jankou zo Živeny. V lete sme v Živene pripravovali pravidelné stretnutia v záhrade. Počas

TETE PIRŠELOVÁ

Od januára 2022 si užíva svoj gap-year prípravou portfólia ku prihláške na štúdium odevného dizajnu na univerzite. Stála pri začiatkoch Facebookovej skupiny "Ukrajinci v Turci", ktorá vznikla v marci 2022 a odvtedy sa rozrástla na viac ako 2000 členov.

V Centre si od marca vyskúšala viacero funkcií ako je organizovanie letného detského tábora či výletov, ale aj pomoc pri zariadovaní Centra a vydávanie pomoci. Momentálne organizuje tvorivé dielne pre deti.

kurzov šitia sa nám podarilo naučiť viaceré dievčatá šiť na stojacom stroji či háčkovať. Teraz nám často ukazujú svoje vlastné výtvary a ten pokrok je naozaj vidieť. Najväčší pokrok si však všimam v slovenčine. Tam sa potom ukázu aj rozdiely medzi deťmi, ktoré chodia do slovenskej školy a medzi tými, ktoré sa učia online vo svojich ukrajinských školách.

Čo sa týka dobrovoľníkov, začali sme spolupracovať so študentmi z Evanjelického gymnázia, ktorí sú zapojení do programu Medzinárodná cena vojvodu

z Edinburghu (DofE). Viacerí študenti EGMT nám spolu s inými dobrovoľníkmi pomáhali už predtým pri rôznych aktivitách, či už pravidelných, ako sú tvorivé dielne, či v detskom kútiku v Komunitnom centre, alebo aj pri jednorazových výletoch a pri stretnutiach ukrajinskej komunity. Týmto sa chcem poďakovať Janke a všetkým ostatným dobrovoľníkom, ktorí nám pri našich aktivitách pomáhajú. Keďže som absolventkou EGMT, tak som špeciálne hrdá na všetkých, ktorí pokračujú v tradícii dobrovoľníctva na mojej bývalej škole.

Takmer každý deň je v centre program pre rôzne vekové a záujmové skupiny: v pondelky vedie Soňa krúžok tvorivého čítania, v stredu máme tvorivé dielne a ručné práce, a tiež kurz počítačového programovania. Prichádzajú tiež deti z Ukrajinskej školy, ktoré sa tu v detskom kútiku môžu zahrať a spolu s učiteľkou im pomáhame s domácimi úlohami.

Keďže je ukrajinská skupina v regióne dost' veľká, ako sa vám darí udržať si poriadok a vyhnúť sa zneužívaniu pomoci?

Spoločne s kolegami z Komunitného centra sme počas nášho fungovania postupne doladili informačný systém, ktorý nám aktuálne umožňuje sledovať vývoj konkrétnych jednotlivcov a skupín, ktoré v našom regióne máme.

Pomocou tohto systému sme zamedzili zneužívaniu pomoci, najmä vo výdajniach pomoci. Vďaka digitálnemu online systému dokážeme tiež presnejšie sledovať akým skupinám (napr. mamičky s malými deťmi) treba primárne pomôcť, vďaka čomu dokážeme naše aktivity flexibilne prispôbiť a následne aj spätne vyhodnotiť.

MATÚŠ VECEL

projektový manažér v oblasti digitalizácie a automatizácie. V Komunitnom centre má na starosti koordináciu IKT, navrhovanie riešení na zlepšenie a zefektívnenie pomoci odídencom na základe dát.

Sumárom, do dnešného dňa sme ako Komunitné centrum Martin a Teplice dokázali poskytnúť pomoc pre viac ako 1600 osôb, aktuálne pravidelne pomoc poskytujeme 160 rodinám a viac ako 100 ľudí si vďaka našej pomoci dokázalo nájsť prácu. Komunikujeme tiež s darcami a sponzormi, ktorých je viac ako 100 jednotlivcov, firiem, združení a úradov. Informácie pravidelne aktualizujeme cez sociálne siete aj cez webový portál www.uahelp.sk.

Na to, aby sa ľudia mohli v cudzej krajine postaviť ekonomicky na vlastné nohy, potrebujú mať nielen kde bývať a dostávať sociálnu podporu, ale mať príležitosť byť finančne sebestační, teda mať full-time zamestnanie. Darí sa vám v tejto oblasti nejaký posun? S kým všetkým komunikujete a spolupracujete?

ADRIÁN MIKUŠÁK

Od novembra 2022 koordinátor ubytovania a zamestnania pre Komunitné centrum Martin. Predtým som pracoval ako projektový manažér a grafický dizajnér v spoločnosti pôsobiacej v prostredí polygrafie.

Iba nízke percento ukrajinských prisťahovalcov si dokáže nájsť zamestnanie rýchlo a bez problémov. Sú to hlavne IT špecialisti, kvalifikovaní stavebníci, inžinieri a odborníci. Na opačnej strane sa však nachádzajú ľudia a pracovníci s nízkou kvalifikáciou, ktorých je väčšina. Táto skupina ľudí môže taktiež počítať so zamestnaním, ale v tomto prípade sa bez pomoci sprostredkovateľa nezaobíde.

Komunitné centrum Martin si dalo za úlohu pomáhať ukrajinským utečencom s hľadaním práce v regióne Turiec. Naším cieľom je prepojiť tok informácií medzi ukrajinskou komunitou, úradom práce, zamestnávateľmi a mestským úradom. Budeme sa snažiť aby sa tieto informácie nestrácali a aby sa čo najrýchlejšie dostali na správne miesto a do správnych uší, a pomohli tak na jednej strane ukrajinským odídencom a na strane druhej aj slovenským zamestnávateľom v našom regióne. To isté platí aj pri pomoci a koordinácii zháňania dlhodobého ubytovania.

SLOVO OD PARTNEROV

VLADIMÍR POLAKOVIČ – PREDNOSTA OKRESNÉHO ÚRADU MARTIN

Okresný úrad Martin rieši zo svojej podstaty mnohé krízové situácie. Jednou z nich je aj utečenecká kríza, spôsobená vojnou na Ukrajine.

Niektoré povinnosti súvisiace s KÚ nám ukladajú zákony, či smernice. Staráme sa o bezpečnosť odídencom, ich registráciu, zabezpečujeme im transport, krátkodobé a strednodobé ubytovanie. V rámci Krízového štábu okresu Martin spolupracujeme s ostatnými štátnymi a samosprávnymi inštitúciami napr. pri dávkach v hmotnej núdzi, poskytovaní zdravotnej starostlivosti, školských a predškolských zariadeniach. Implementujeme legislatívne zmeny týkajúce sa práve ich, preplácame ubytovateľom- nepodnikateľom náklady spojené s

ubytovaním ukrajincov, pomáhame s pracovnými povoleniami, právnym poradenstvom atď.

Naša pomoc má však aj iný rozmer. Ľudskosť a súcit nám velia robiť aj nad rámec pracovných povinností. Preto sme im zabezpečili rôzne nadštandardné materiálové vybavenie (televízory, pračky, sušičky prádla, vysávače, doplnkové stravovanie, oblečenie, hygienické potreby, kuchynské potreby, hry a hračky, športové potreby. Snažíme sa im vyplniť voľný čas rôznymi voľnočasovými aktivitami, športovými krúžkami, ukazujeme im krásy nášho regiónu. Nie je nám jedno, v akých podmienkach tu žijú, preto sa im ich snažíme neustále vylepšovať. Plánujeme im zriadiť herňu pre najmenšie deti, počítačovú miestnosť na výučbu i komunikáciu so svojimi rodinami, ktoré zostali na Ukrajine. Chceme, aby zabudli na hrôzy vojny a aby sa u nás cítili čo možno najpríjemnejšie. Je nám veľmi ľúto, aké hrôzy musia prežívať. Prajeme im, aby sa mohli čo najskôr vrátiť do svojej slobodnej vlasti, ale kým tomu tak bude, sme pripravení starať sa o nich naďalej a prijať aj ďalších odídencom, ktorí už nemajú kde bývať, lebo ich domy boli zničené. A k nám ujdú pred zimou, hladom a bombami.

Záver príbehu...?

Milí priatelia a podporovatelia Ukrajinského komunitného centra v Martine!

Všetci by sme boli najradšej, ak by sme mali tú moc zmeniť aktuálnu situáciu na Ukrajine tak, aby som v tomto momente mohol písať záverečné vety nášho Príbehu '22. Avšak dnes nie je čas ukončiť náš spoločný projekt pomoci odídencom, práve naopak. Ako sa na nás valí šero a chlad zimných mesiacov, prichádza emočné vyčerpanie nielen dobrovoľníkov a pomocníkov, ale hlavne našich odídencom, ktorí budú tráviť Vianočné sviatky ďaleko od svojich domovov. O to viac potrebujeme zomknúť sily a všetku dostupnú energiu, aby sme pomohli tým najnúdznejším.

Čo mne dodáva energiu pokračovať je, že vidím a viem, že okolo mňa sú ľudia dobrej vôle, ktorí každodenne zhmotňujú Ježišove slová, a ktorým ďakujem z hĺbky svojho srdca: „Bol som hladný a dali ste mi jesť, bol som smädný a napojili ste ma, bol som chorý a postarali ste sa o mňa...

Hovorím vám, čokoľvek ste urobili jednému z týchto mojich najmenších, mne ste urobili.”

zoznam sponzorov:
<https://uahelp.sk/martin>

sociálne médiá:
<https://www.facebook.com/groups/ukrajincivturci>

TV reportáž z ďakovného večera v novembri 2022:
<https://youtu.be/RvUIBnKYQuc>

zoznam občianskych združení participujúcich na projekte KCM:

Wings Forever
<https://www.facebook.com/Wings.Forever.Martin>

Martinkluzia
<https://www.facebook.com/martinkluzia>

Matka a dieťa Turca
<https://www.facebook.com/matkaadietaturca>